

NAŠE FARNOST A NASLOUCHÁNÍ

Účastník #1

Během našich dvou setkání nad tématem naslouchání vyplynula dvě témata, která se jeví v naší farnosti jako důležitá.

Předpokladem pro naslouchání je to, že spolu komunikujeme, máme místo, prostor, platformu, kde se komunikace odehrává. Lidé se před mší a po ní setkávají na prostranství před kostelem, pozdraví se, lehce zakonverzují a mizí do svých domovů. Prostor pro vážnější témata, hlubší rozhovory sami od sebe nevyhledávají. Před kostelem se věcně vyřeší naléhavá oprava střechy, domluví se zkouška kapely, ale nedomluví se smysluplné umístění adventního věnce, potřeba setkávání. Sdílení duchovních zkušeností zůstane skryto a neobjeveno, utajeno nám samým.

Důležitou součástí naslouchání je ujištění, že druhého posloucháme. Nemusí to znamenat, že společně vyřešíme problém. Je to ujištění: Slyším, co mi říkáš. Vnímám tvůj problém. Třeba se necítím na jeho vyřešení, dané problematice nerozumím, ale jsem tu a naslouchám. Ale nemusí to být váhání, bezradnost, otázka, co potřebuje odezvu. Můžu pochválit květinovou výzdobu, hudební doprovod slavnosti, zpěv, kázání, můžu poděkovat za úklid, adventní výzdobu – dávat zpětnou vazbu těm, kteří komunikují nejen slovy, ale i činy. Víím, že řada z nás vyjádří vděk neslyšně, tichou modlitbou. Není ale naší běžnou zkušeností reagovat nahlas.

Setkávání a komunikace vyžaduje čas a pozornost. Otázkou zůstává, zda chceme čas a pozornost věnovat vytváření farního společenství, nebo se bez něj obejdeme, společenství je nám lhostejné, na mši chodíme sami za sebe a možná nerozumíme, nevidíme, neslyšíme, že můžeme dostat mnohem víc.

Účastník #2

Téma naslouchání je pro mě tak všeobecné a široké, že mi přijde opravdu velmi těžké, vyjadřovat se k tomu, jak je to s nasloucháním uvnitř naší farnosti.

V manuálech k diskuzi o synodě máme otázky těžce připomínající katolická zpovědní zrcadla. Otázky typu: Nasloucháme opravdu všem? A jak? A může k nám promlouvat Bůh i s skrze člověka, kterého moc neposloucháme a nemusíme? – vyvolávají zákonitě v průměrných věřících okamžitě a automatické odpovědi typu: Bohužel nenasloucháme všem, neumíme to a Bůh samozřejmě může působit skrze kohokoliv. Těžko však říct, jak se takové odpovědi dají promítnout do reálných situací v životě, nebo jak nám mohou pomoci ke změně.

Člověk přece ve svém přirozeném sobectví chce, aby bylo hlavně jemu nasloucháno, ne aby on musel stále někomu naslouchat.

Všechno naslouchání přece začíná a končí v pokorném postoji, že i ten druhý mi může něco dát a říct. Ale takový postoj není samozřejmostí, dá hodně námahy a učení na celý život. A to i v rovině osobní, natož farní.

Jiné je také, podle mého mínění, naslouchání důvěrně známému příteli, který mi líčí jak pokračuje vážná nemoc jeho manželky, jiné bude naslouchání dítěti, které mi vypravuje, jak se mělo ve školce a jiné, když farnost řeší, kam letos v kostele umístí adventní věnec.

Mám pocit, že v rámci farnosti vedeme hlavně hovory o praktických záležitostech, které je třeba vyřešit, bavíme se hlavně, jak k něčemu přistupovat nebo jak s něčím zacházet do budoucna. A v tomhle případě začíná naslouchání vážnout, protože začneme mít pocit, že po nás ten druhý chce řešení problému, nebo, že dá na to, co mu řekneme my a ponese tak celou zodpovědnost.

Nebo se necítíme dost vzdělaní, informovaní a fundovaní, abychom mohli reagovat.

Potom to ovšem dopadá tak, že jedinec vezme zodpovědnost na sebe a „nějak“ to vyřeší... Bohužel, pak už se najde dost lidí, kteří danou věc zkritizují jako špatnou, nevhodnou, málo zbožnou, špatně umístěnou, málo uctívou atd. atd.

Po takovém zážitku s nasloucháním, už nemá nikdo chuť dělat nic. Možná to jsou ty stereotypy, které nás vrhají do bludného kruhu...

Jistě, naslouchání nemusí a snad ani nemá být o tom snažit se hned všechno vyřešit, manipulovat a radit. Stačí jen projevit zájem a starost o osobu druhého člověka a jeho problémy. I to někdy bohatě stačí. Na druhou stranu – nestane se pak naše naslouchání pokryteckým a duchaprázdným? Ve stylu: Ano, strašně mě zajímáš ty i tvůj problém, ale stejně ti nemohu pomoci, tudíž se o to ani nesnažím? Nevyvolá takový přístup u druhého člověka spíš hořkost, vztek nebo zoufalství, zvláště, pokud se s tím potká opakovaně?

Ano, v naší farnosti chybí platforma, kde by bylo možné o některých věcech mluvit a naslouchat. Pár slov prohozených po bohoslužbě před kostelem ve chvíli, kdy ve všem zima, potřebují na záchod, odjet nebo jít vařit, rozhodne nebude nejšťastnější.

Ani jsme nebyli zvyklí posledních deset let spolu o něčem mluvit. A pandemie covidu nám na tom už vůbec nepřidala.

Osobně mám pocit, že naslouchání nemusí být jen o naslouchání si členů navzájem, ale i naslouchání všem zvenčí.

Myslím si proto, že má naše farnost velké dluhy v naslouchání tomu, co říká papež František. A taky jsou nám cizí příběhy bratrů a sester v zemích, kde jsou křesťané pronásledováni pro svoji víru. A v domácím prostředí taky dlužíme naslouchání křesťanům z jiných církví a ani netušíme, jak s nimi komunikovat.

A stejně tak je kapitolou samou o sobě, jak naslouchat a jestli vůbec naslouchat lidem, kteří útočí, zraňují a zastrášují... Není přirozené v tomto případě nenaslouchat?

Účastník #3

Naslouchání není jednorázová záležitost, ale dlouhý proces, který se člověk musí učit, pokud se pohybuje v nějaké společnosti. Osobně rozlišuji význam slov poslouchání a naslouchání. Poslouchání je pouze pasivní přijímání informací svými ušima, které můžeme nějak zpracovat. U naslouchání ale musí být aktivní všichni členi, a to způsobem, že budou otevřeni jiným názorům, budou s druhým člověkem mluvit bez předsudků a nebudou si předem už v hlavě přemítat, jak budou argumentovat, i když ještě druhého nevyslechli. Než ale můžeme jeden druhému naslouchat, musíme mít nejdříve platformu, skrze niž to bude možné. Ať už jsou to různá setkání, akce, ale třeba i telefonické hovory, nebo chaty na internetu.

Podle mě je cílem naslouchání dojití k vzájemnému pochopení a porozumění. Aby se to povedlo, musí být člověk empatický. Když slyšíme slovo naslouchání, asociuje se nám se sluchem, potažmo nějakým zvukem, či verbální komunikací. Ale pro mě je význam umění naslouchat stejný, jako být empatický, protože když se třeba někdo neumí dobře vyjadřovat, tak když dokážeme pochopit třeba jen jeho pohled, nebo gesto, můžeme někdy takto dosáhnout společného cíle mnohem lépe, než prostřednictvím slov. A tím cílem je právě společné pochopení, porozumění.

Účastník #4

Snažím se celý život naslouchat sám sobě, a to mi moc nejde, stejně tak se snažím naslouchat svým bližním, a to mi taky jde blbě. Naslouchat v tomto slova smyslu především znamená udělat si čas, na sebe, na bližní, čas, jehož náplní nesmí být nic jiného než já nebo ten druhý.

Pokud bych chtěl téma vztáhnout ke světelské farnosti, tak v tomto případě vůbec základní podmínku „udělat si čas“ nemůžu splnit, protože neexistuje žádná časová ani prostorová pravidelnost, která by nám, světelským farníkům, čas vzájemného naslouchání umožnila. Netuším, jaké náležitosti by takové pravidelnost měla nést, ale určitě by šlo o užitečné téma synodálních schůzek, užitečnější než přemýšlení nad tím, kterým sociálním skupinám a jak naše farnost naslouchá, respektive nenaslouchá.

Jak se tak rozepisuju o podmínce, bez které naslouchání ve světelské farnosti uskutečnit nejde, odkrývá se mi ještě jedna s předchozí spojená. Dá se formulovat otázkou: Existují světelští farníci, kteří si na sebe chtějí udělat čas mimo sdílenou liturgii?

Shrnuto: Najdou se čas, místo a lidi?

Účastník #5

Naslouchání vyžaduje prostor. Prostor nejen fyzický, kde se lidé mohou setkat a cítit se dobře. Vhodný prostor vyžaduje příjemnou atmosféru (na katolických farách mnohdy je třeba zdůraznit i teplotu), kterou může zdůraznit i drobné pohoštění. Vždyť řada evangelních příběhů, kdy Ježíš naslouchá lidem a oni jemu, probíhá během pohoštění nebo setkání v domě.

Naslouchání vyžaduje prostor ve smyslu časového rámce. Nelze spěchat, je třeba druhému člověku naprosto vědomě věnovat svůj čas. Prohození pár slov venku před kostelem je možná dobré pro přiživení sociálních vztahů, ale neumožňuje vážnější rozhovor a naslouchání druhému člověku.

Na co proces naslouchání často naráží je nedostatek vzájemných zkušeností. Jakmile se sejde i nevelké společenství lidí, projevuje se nedostatek zkušeností. Jedni se chopí slova a pak ho už nepustí. Jiní zase nevědí, zda mohou promluvit. Připomíná to tržiště izolovaných výroků, které postrádá ten zájem o dohodu, požadovaný klid a otevřenost k jiným myšlenkám. V těchto situacích je třeba vytrvat a trpělivě sbírat nové a nové zkušenosti v moderaci.

Proces naslouchání vyžaduje projevení feedbacku. Pokud nasloucháme druhému člověku, měli bychom se snažit porozumět výchozím postojům a názorům toho člověka, a dát mu na ně zpětnou odezvu. Bolest našeho naslouchání je často mlčení. Ten, který promlouvá pak nedokáže rozlišit, zda mu druzí naslouchají, přitakávají nebo ho ignorují. Naslouchání vyžaduje vnímavost vůči druhému člověku, aby to byl on, kdo získá pocit: „slyšeli má slova a věnovali mi svůj čas“.

Resumé

Snažíme si v naší farnosti vzájemně naslouchat? To je otázka, na kterou se nám těžko hledá upřímná odpověď. Nemáme mnoho zkušeností. Stojíme před kostelem a v okruhu přátel si řekneme zážitky z uplynulého týdne nebo plány na nadcházející víkend. Možná snad dokážeme i oslovit někoho neznámého a vést s ním krátkou zdvořilostní konverzaci bez faktického obsahu. V malých hloučcích dokážeme mluvit o chatrné střeše kostela nebo o termínu zkoušky zpěváků. Jsme věcní a realističtí, dokážeme řešit praktické problémy.

Naslouchání nitru druhého člověka však je jiná disciplína. Nevyžaduje ani nalezení konkrétního řešení, ani přijetí okamžitého rozhodnutí. Naslouchání otevírá mnohé otázky i pochybnosti víry. Snad proto před tím máme ostych. Cítíme se nedostateční, amatérští, nevzdělaní, příliš laičtí. A tak raději mlčíme. Niterné i duchovní zkušenosti nám tím zůstávají skryty a neobjeveny. Utajeny před námi samými. Naslouchání je nabídkou empatie a ujištění: „Vnímám, co mi říkáš. Jsem tu s tebou. Zde ti nabízím svůj čas.“ Nepotřebujeme všemu rozumět, mít na všechno jasnou odpověď. Rádi bychom však, aby druzí od nás vycítili upřímný zájem a povzbuzení: „Nejsi v tom sám.“

I když v obecné rovině víme, jak je pro nás vzájemné naslouchání důležité, ve farnosti k němu povětšinou nenacházíme společný čas a prostor. Letmé setkání na chodníku před kostelem nám nenabízí takové možnosti, abychom mohli otevřít hlubší rozhovor. Chybí nám společenství lidí, kteří spolu chtějí být: chtějí vnímat životní cestu těch druhých a chtějí jim věnovat alespoň část svého času. Jsme si vědomi, že pro „plnění povinné účasti na nedělní mši svaté“ žádné sdílení, naslouchání ani společenství nejsou objektivně nutné. Jsme si však také vědomi, že řada evangelních příběhů, kdy Ježíš naslouchá lidem a oni jemu, probíhá během pohoštění nebo setkání v domě. Aby druzí lidé mohli slyšet biblické ujištění „nejsi v tom sám“, potřebujeme se zamyslet nad svým nabitým kalendářem a přestat opakovat, že nemáme čas. Potřebujeme najít cestu ke společnému stolu a k setkáním, kde se každý bude cítit bezpečně a přijatý.